

Splošni pregled

Stritarjeva slavnost. Slavnost, ki sta jo priredila v proslavo sedemdesetletnice dičnega našega Stritarja ob navzočnosti pesnikovi občinski svet ljubljanski in „Društvo slovenskih književnikov in časnikarjev“, se je izvršila povsem dostojno in primerno.

Pesnik je dospel v spremstvu gospe soproge v petek, 19. majnika popoldne z brzovlakom v Ljubljano. Pozdravili so ga na peronu župan ljubljanski g. Ivan Hribar, odbor „Društva slovenskih književnikov in časnikarjev“ in deputacija višje dekliške šole pod vodstvom ravnatelja dr. L. Požarja. Pred kolodvorom je čakalo pesnika mnogoštevilno dijaštvo, ki ga je živahno pozdravljalo.

Zvečer tistega dne so priredili dijaki pesniku pred hotelom „Unionom“ podoknico, katere se je udeležila ogromna množica, ki je pesnika vsakokrat, kadar se je prikazal, navdušeno pozdravljala.

V soboto, dne 20. majnika je imel občinski svet ljubljanski v prisotnosti pesnikovj slavnostno sejo. Pozdravil ga je s toplimi besedami župan g. I. Hribar, a proslavljal ga v slavnostnem govoru g. občinski svetnik dr. Triller. V tej seji se je storil tudi sklep, da se imajo Špitalske ulice imenovati poslej Stritarjeve ulice. Zvečer je napravilo ognjegasno društvo z društveno godbo pesniku na čast bakljado po mestu, a pred stanovanjem gospoda župana, katerega gost je pesnik ta večer bil, je zapel moški zbor „Glasbene Matice“ pod vodstvom gospoda vodje Hubada z znano preciznostjo tri pesmi, ki so pesnika prepričale o visoki umetniški stopnji, ki jo je dosegel ta prvi naš glasbeni zavod.

V nedeljo, dne 20. majnika ob 11. uri dopoldne se je vršila v primerno okrašeni veliki dvorani „Mestnega doma“ slavnostna akademija. Tu je pesnika pozdravil t. č. predsednik „Društva slovenskih književnikov in časnikarjev“, kot slavnostni govornik pa je nastopil g. prof. dr. Tominšek, ki je v svojem govoru pokazal, kako natanko je proučil vsa dela našega pesnika, kako se poglobil v njegove plemenite ideje. Ob eni popoldne pa se je priredil pesniku na čast v veliki dvorani „Narodnega doma“ banket, pri katerem se je čula še marsikatera navdušena in navdušujoča beseda. Zahvalil se je pesnik za vse ovacije s pesmijo, ki jo priobčujemo v tej številki našega lista na drugem mestu.

Vse slavje je imelo na sebi značaj spontanosti in posebne pristrčnosti. Parotic po časopisih, v katerih je bil objavljen spored, naznanjen začetek akademije in banketa — to je bila vsa agitacija za to slavnost. Vse se je završilo kar tako samo od sebe! In baš v tem leži pomen tega slavja, baš to je najlepši dokaz za to, da ima Stritar še veliko veliko odkritosrčnih čestilcev, da njegove ideje še žive med nami in da njegove zasluge za narod niso in ne bodo pozabljene. Zlasti pomenljivo pa je dejstvo, da je sivolasemu pesniku najburnejše ovacije prirejala mladina, kakor bi instinktivno čutila, da ga nima večjega prijatelja in boljšega učitelja, nego ji je on!

Z dvomom v srcu je stopil naš pesnik po mnogih letih zopet na domačo zemljo, a vračal se je lahko s prepričanjem in sladko zavestjo, da njegov trud ni bil zaman, da ni zaman živel, da seme, ki ga je sejal, ni zamrlo, da njegova beseda, porojena iz ljubezni in znaneča ljubezen, ni zgrešila src, ki jih je iskala . . .

Dal Bog, da bi se dolgo dolgo veselil uspehov, ki sta jih rodila njegov nesebični trud in njegova velika ljubezen do naroda!

Domača umetnost. Nadarjeni mladi naš podobar Jos. Vrbanija je izgotovil lesen kipec „Tolažnica v smrtnem boju“, ki ga je poklonil Nj. veličanstvu. Nj. veličanstvo je kipec sprejelo ter odredilo, da ga je izročiti deželnemu muzeju v Ljubljani. Mladi umetnik je dobil za svoj umotvor znatno darilo.

Prevodi iz tujih jezikov. Gospod Vojeslav Molè-Spitignjev nam poroča, da je prevel iz poljščine Mickiewiczzeve „Krimskie sonete“ in Orzeszkowino povest „Mirtala“, ki izide že letos, dalje da prevaja Konopnickine „Nowele“, Reymontove črtice „Z pamiętnika“ i. t. d. in knjigo krajših povesti Sieroszewskega „Wimatin“. Za „Slovensko Matico“ namerava prevesti imenovani gospod Mickiewiczzevega „Panja Tadeusza“ in tudi kako delo Žeromskega.

Zemski ostanki Andrejčkovega Jožeta (Jož. Podmilšaka), znanega poljudnega pisatelja, so se dne 10. maja ob štirih popoldne ob dokajšnji udeležbi občinstva prenesli iz dosedanje gomile v rakev „Pisateljskega podpornega društva“. Kakor smo čuli od strani, je upravičeno upanje, da se ta čast v doglednem času izkaže tudi smrtnim ostankom Kettejevim in Murnovim, s čimer bi se popravila napaka, ki se je zgodila ob smrti obeh omenjenih, prerano umrlih naših pesnikov.

† **Cvjetko Rubetić**, predsednik književnega društva sv. Jeronima in znani pisatelj hrvatski, je umrl dne 4. maja v 65. letu svoje dobe.

† **Henrik Ibsen.** Dne 23. maja je umrl po dolgi bolezni slavni Norvežan, Henrik Ibsen, star 78 let.

Z Ibsenom je izginila ena najmarkantnejših osobnosti izmed vrste sedaj živečih svetovno znanih pisateljev. Ni je morda literature na svetu, na katero ne bi bil Ibsen kolikor toliko vplival, a najbolj je vplival nemara na nemško. Dasi vse tisto, kar se je hvalilo na njegovih delih, ne bo obveljalo za večne čase, se bo njegovo ime vendar vselej imenovalo med prvimi veleumi. O velikem mrtvecu izpregovorimo kaj več še morda v eni prihodnjih števil.

Das serbische Volkslied in der deutschen Literatur. Von Dr. Milan Čurčin. (Doktorsdissertation.) Leipzig. Gustav Fock. 1905. S. 220. 5 mark.

Narodna pesem! Kako se je ob času Herderja izobraženi svet navduševal za te plodove proste ljudske domišljije! „Retournons à la nature“ je klical Rousseau, nazaj k naravi, nazaj tja, kjer so še narodi na nizki stopnji civilizacije. Herder sicer ni bil tako radikalen, a navzel se je tudi on tega duha, svoje delovanje je osredotočil na narodno pesem vseh mogočih narodov. Izbiral je te umotvore, kjer je le mogel in tako je prišla med svet tudi srbsko-hrvaška pesem. Leto 1778. je pomenljivo. Takrat je izšel 1. zvezek Herderjeve knjige „Volkslieder“ in v njem prva srbsko-hrvaška pesem v nemškem prevodu „Pisma od Miloša Kobilića i Vuka Brankovića“, katero je znani raziskovalec Fortis preložil na italijanski jezik, v katerem je bila pristopna Herderju. Drugo leto t. j. 1779. je izšel 2. zvezek Herderjevega dela, ki je prinesel še tri pesmi „der Morlaken“, namreč: „Pisma od Radoslava“, „Pisma od Sekule, Jankova netjaka, divojke dragomana i paše Mustaf bega“ in pa „Asan-aginica“. Prve tri teh pesmi je preložil Herder po italijanskem prevodu, zadnjo pa Goethe. Gospod Čurčin se dokaj obširno peča s temi Herderjevimi prevodi, podaja tuptam pojasnila in popravke in nekoliko komentarja. Herder je tedaj začel to gibanje, on je spravil nekako vso stvar v tir, a glavna os je bil pri tem, kakor nam kaže razprava, le Goethe.

„Asan-aginica“, ona znamenita, divna pesem, je bila začetek Goethejevega delovanja na tem polju. Sicer pozneje ni več sam prestavljal, a se je vendar tako intenzivno pečal s srbsko-hrvaško narodno poezijo, da ga smemo smatrati kot nekaj

centrum, okoli katerega so se sukali drugi, kakor n. pr. Grimm, Talvj, Gerhard. O prevodu „Asan-aginice“ se je pisalo že dosti. Zanimiv je v knjigi dr. Čurčina dokaz, da Goethe ni rabil italijanskega prevoda, ampak nemški prevod Werthesa in pa — original. To dvóje je tako natančno študiral in primerjal, da je njegov prevod, četudi ni razumel srbsko-hrvaškega jezika, ostal nedosežen.

Prišla je doba romantike. Grimm je propagiral srbsko-hrvaško poezijo, opozoril je seveda tudi Goetheja nanjo, kateri pa leta 1814. ni pokazal ravno dosti zanimanja za vso stvar. No, tako ni ostalo. L. 1823. je Vuk obiskal Goetheja in od takrat se začel njegov duh zopet pečati s srb.-hrvaško narodno pesmijo. Dnevnik njegovi pričajo o tem, razmerje gospice Jacob (Talvj) do njega, prelagalec Gerhard itd. Gospod Čurčin je tudi dokazal, da gosp. Talvj ni prelagala toliko iz zanimanja za narodno pesem, ampak bolj iz osebnih interesov do Goetheja (pag. 133.). Da je Goethe vkljub svoji starosti res imel odprto oko za srbsko-hrvaško nar. pesem, bodi dokaz le še to, da je on prvi spoznal mistifikacijo, katero je izdal Francoz Mérimée pod naslovom „La Gurla, ou choix de poésies illyriques itd.“, kakor kaže dnevnik dne 25. julija 1827: „Unterschobene dalmatinische Gedichte“.

Dva druga moža sta si pridobila za to stvar tudi nevenljivih zaslug, namreč naš Kopitar in Grimm. Brez Kopitarja bi ne bilo Vuka in brez Vuka tudi ne srbsko-hrvaških narodnih pesmi tako, kakor jih imamo danes! To poudarja tudi pisatelj (stran 96.) in pravi, da se ta Kopitarjeva zasluga do sedaj ni dovolj cenila. Kaj je bil za to podjetje Grimm, nam najbolj kažejo Vukove besede: „Sie sind das größte Glück unserer Lieder, unserer Sprache und unserer Literatur“ (stran 114.)

Omenil sem že Gerharda. Mož je bil po poklicu trgovec, a se je zelo zanimal za vedo in umetnost. Seznanil se je s Srbom Milutinovićem in se tako začel baviti s srbsko-hrvaško poezijo. Bil je dober znanec Goethejev in je preložil tudi dva zvezka pesmi pod naslovom: „Wila. Serbische Volkslieder und Heldenmährchen“. O priliki te izdaje je napisal Goethe svoj zadnji sestavek te vrste: „Serbische Poesie“ (16. marca 1828).

Od strani 187.—200. omenja gospod pisatelj bolj kratko še nekatere druge prelagalce, n. pr. Weselyja, Goetheja in Frankla. Več zanimanja zaslužita Vogl in Kapper. Prvi je poskusil spraviti pesmi o Kraljeviću Marku v epično celoto: „Marko Kraljevits, serbische Heldensage“, (Wien. 1851. —), drugi pa pesmi o boju na Kosovem: „Lazar der Serbencar“. (Wien. 1851. —)

Toliko iz te zanimive, res znanstvene študije. Povedati bi se dalo še dosti, a bi zanimalo le germaniste in slaviste — in to ne spada toliko v „Zvonovo“ področje. Nekaj bi rad še omenil. Po mojem mnenju so te pesmi, o katerih govori tu gospod Čurčin, ravno tako hrvaške kot srbske. Zakaj torej samo „serbisch“? V znanstveni knjigi naj bi se vendar ogibali te napetosti, ki nima nikakega pomena. Sicer pravi pisatelj (stran 36.), da so te pesmi dobile obliko v Dalmaciji in na Hrvaškem — „der Kern und das ursprüngliche Volkslied sind aber tiefer in Bosnien und Serbien zu suchen“, a to ga vendar ne opravičuje, posebno še, ker dokaza za to nima. V enakem zmislu piše tudi na strani 65., kjer govori o Asan-aginici.

Sicer pa je zadača, katero si je stavil gospod Čurčin v uvodu rešena, skozi- in skozi dobro, četudi so stvari, tičočee se nemške literature, primeroma bolje obdelane; pisatelj je germanist. Glavna stvar mu je bila „ein zusammenhängendes Bild zu geben von der Rolle des serbischen Volksliedes in der deutschen Literatur“ (stran 2.), in to nalogo je rešil gotovo s hvalevredno natančnostjo. —

Janko Bratina.